

**SZOMBATH ATTILA — PETRES
LÚCIA (SZERK.):
METAFIZIKA MAGYARORSZÁGON?
Konferenciaelőadások Weissmahr
Béla filozófiai örökségéről**

Szombath Attila, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Filozófia Tanszékének és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Filozófia Tanszékének közreműködésével 2012. május 17-én szervezett egy konferenciát, amelynek célja az volt, hogy teret nyisson a weissmahri gondolatokon alapuló értelmes párbeszédnek. A konferenciát a Sapientia Főiskola dísztermében tartották, az elhangzott előadások anyagát tartalmazza a *Metafizika Magyarországon?* című kötet. A szerzők (Bakos Gergely OSB, Bernáth László, Frenyó Zoltán, Hankovszky Tamás, Hoppál Kál Bulcsú, Paár Tamás, Patsch Ferenc SJ, Puskás Attila, Szombath Attila, Zimányi Ágnes, Zsolnai György) a különböző témák és szempontok vizsgálatával emelik be a weissmahri gondolatokat a kortárs vitákba, és számos lehetséges kutatási irányt mutatnak fel, melyekben a weissmahri rendszert alkalmazva és továbbgondolva értékes eredményekre juthatunk.

Így ez e kötet elsőldleges érdeme: rámutat arra, hogy Weissmahr Béla jezsuita filozófus életműve számos téren befolyásolhatja korunk filozófiáját és az egyéb tudományos, főként teológiai meglátásokat is. A metafizika feladatának és hatókörének vizsgálatával (I. fejezet), a különböző, teológiai kérdéskörökre is hatással levő fejtegetésekkel (II. fejezet), speciális metafizikai problémák kiragadásával (III. fejezet) és a végső megalapozás metafizikájának weissmahri megközelítésével (IV. fejezet) tehetjük meg a lépéseket egyrészt a weissmahri filozófia mélyebb elsajátítása, másrészt a gondolati és hatástörténeti összefüggések, különböző korunkban is jelentős elméletek melletti érvek és ellenérvek felé.

Fontos ezen kívül annak kimutatása, hogy mit tekinthetünk Weissmahr legfőbb eredményeinek. Az egyik az énből kiinduló vizsgálódás, azaz a személyes tapasztalatok hangsúlyozása. Weissmahr metafizikája az ember saját tapasztalatából indul ki, saját megismerésünk mikéntjére fókuszál. Ez lényeges, hiszen, ahogy Bakos Gergely a metafizika lehetőségét vizsgálva írja: „A filozófiai gondolkodás egyik nélkülözhetetlen lehetőségi feltétele ugyanis maga az ember.” (26.) Ez a belátás az istenbizonyítás során is döntő erővel bír, s ahogy Hoppál Kál Bulcsú tanulmányában hangsúlyozza, ez közelebb hozhatja számunkra az Isten-kérdést és bizonyítását is, hiszen mindennapjaink részévé teszi azt az elvont gondolkodás helyett. (200.) Nem kevésbé fontos ez például a retorzív érvelés tárgyalásakor sem, mely során a kimondott állítás mellett az állítás lehetőségi feltételeit is vizsgáljuk.

Ahogy Hankovszky Tamás az érvet elemezve rámutat, Weissmahr Béla fontos felismerése, hogy egy érvelésből nem zárja ki a szubjektumot, aki az érvelést végrehajtja, ezáltal a magábanvaló mondatok vizsgálata helyett az én mint személy is a vizsgálandók közé kerül (203–204.) — így új tér nyílik egy klasszikus logikát megújító irányzat felé. (216.) Ehhez kapcsolódóan, másodikként épp a retorzív érvelést emelhetjük ki, amely Weissmahrnál a metafizika megalapozásának lehetséges módszereként szerepel, s amellyel a kötetben számos tanulmány foglalkozik behatóan, különböző szempontok alapján. A harmadik pedig, mely az előző két eredményt is integrálja, a transzcendentál-filozófiai irányultság, mely egyrészt tehát az én felől kezdi meg a vizsgálódást, másrészt pedig rámutat az ismereteink mögött meghúzódó háttéri tapasztalatra. Ide kapcsolhatjuk a weissmahri transzcendentálfilozófiából következő azonosság-felfogást és az egységmetafizika jelentőségét, melyhez a létanalógia-tan is hozzátartozik. A mindebből levonható ontológiai, teológiai, etikai, vagy akár, amellyel Patsch Ferenc foglalkozik, hermeneutikai konklúziók és hatástörténeti összefüggések kutatása is e kötet eredményei közé tartozik.

A már említett szerzők felvetésein túl Puskás Attila vizsgálja a teológiai recepció állomásait, a teodiceát és istenbizonyítást érintő fejtegetéseket többek között Frenyó Zoltán, Bernáth László és Hoppál Kál Bulcsú tanulmányaiban találhatjuk meg, Zimányi Ágnes a transzcendentális neotomizmus előfutárának, Pierre Scheuernek a gondolataival veti össze a weissmahri meglátásokat, Paár Tamás a retorzív érv etikai alkalmazásán keresztül mutat rá a weissmahri metafizika számos jelentős és az etikától nem elhatárolható pontjára. Zsolnai György pedig az evolúciós elmélettel, így a természettudományokkal párbeszédet teremtő weissmahri önfelülmúlást mutatja be.

A kötetet Szombath Attila tanulmánya zárja, amely mintegy áttekintését kívánja adni a legfőbb weissmahri gondolatoknak, rámutatva az esetleges ellenérvekkel szembeni kiutakra. Ezek közül azt a gondolatot emelném ki, amit a retorzív érveléssel kapcsolatban ír Szombath, hiszen ez a leginkább vitatott pontja Weissmahr filozófiájának. Szombath Attila szerint a jezsuita szerzetes ontológiai meglátásai támaszul szolgálhatnak ennek az érvelési stratégiának, épp ezért a retorzió nálánál talán még inkább hangsúlyoznunk kell az énből és tapasztalataiból kiinduló transzcendentálfilozófiát és az általa nyert belátásokat. Tehát Weissmahr filozófiai kérdésfelvetései és válaszai nem ragadnak meg csupán az elmélet szintjén, azok valódi egzisztenciális tételt bírnak. (*L'Harmattan – Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest, 2015*)

VERES KATALIN